

VOKIETIJOS LB VALDYBOS INFORMACIJOS

Informationsblatt der Litauischen Volksgemeinschaft in der Bundesrepublik Deutschland e.V.

Nr. 5/6 (414/415)

1983 AUŠROS metai spalio 12

VI PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS SEIMAS

Pasaulio LB Valdybos pakviestas dr. Petras Kisielius Seimui ruošti komitetą sudarė iš 7 asmenų. Kiekvieno krašto LB buvo paskirtas į Seimą siųstinių atstovų skaičius. Vokietijos LB teko 6 atstovai. Jais Vokietijos LB Taryba išrinko: tėv. Alf. Bernatonį, Eug. Lucienę, Juozą Saba, Andrių Šmitą, Mariją Šmitienę ir Joną K. Valiūną. Be jų Seime dalyvavo Vokietijos lietuvių jaunimo sąjungos pirmininkė R. Buviėnė ir korespondento teisėmis - Informacijų redaktorius J. Lukošius. Visi vyko savo lėšomis.

II PLD iškilmingai atidarytos birželio 26 iškilėmis prie Laisvės kovų paminklo, kur plevėsavo 18 valstybių vėliavos. Sugiedoti JAV-bių ir Lietuvos himnai. Ugnį aukure uždegė II PLD pagrindiniai rengėjai - dr. A. Razma, dr. P. Kisielius ir PLB pirmininkas V. Kamantas. Eilute žygiavo prie paminklo įvairių kraštų LB delegacijų vadovai ir įsėgė po gėlę į bendrą vainiką. Vokietijos LB atstovavo jos Tarybos prezidiumo pirmininkas tėv. Alf. Bernatonis. Malda sukalbėjo kun. J. Borevičius.

Tuo pat mažojoje Jaunimo centro salėje taikliu I. Bublienės žodžiu atidaryta Lietuvos pagrindinio spaudos paroda AUŠROS 100 metų sukakčiai paminėti. Lietuviško spaudos žodžio kryžiaus kelius ir svarbą apibūdino DRAUGO redaktorius kun. Garšva. Parodos organizatorius ir jos rodinių savininkas Bronius Kviklys spaudą pavadino didele galybe, kurios reikšmę suprato vysk. M. Valančius ir kiti mūsų tautos švietėjai. Per 40 spaudos draudimo metų rusų žandarai suėmė ir ištrėmė per 3.000 knygnešių. Ir dabar lietuviai tėvynėje eina pirmųjų knygnešių keliais. Paskutinė auka - kun. Svarinskas. Susikaupimo minute pagerbti visi už lietuvišką spaudą nukentėję.

Didžiosios Jaunimo salės sieną puošė Seimo šūkis - VIENYBĖJE SU KOVOJANČIA TAUTA. Čia pradėtas VI PLB Seimas rengėjų pirmininko dr. P. Kisieliaus kalba. Scenoje išsirikiavo vėliavos tų kraštų, iš kurių suvažiavo Seimo nariai. Kalbas pasakė programos pranešėja M. Lenkauskienė, PLB Valdybos pirmininkas V. Kamantas, paskelbęs II PL Dienas ir VI PLB Seimą atidarytais, ir II PLD rengimo komiteto pirmininkas dr. A. Razma. Iškvietęs Seime dalyvaujančių kraštų LB delegacijos.

Paskaitą apie sovietinį Lietuvos laikotarpį skaitė prof. dr. Vytautas V a r d y s , žvelgdamas į jį mokslininko akimis. Mūsų tėvynė iš žemės ūkio šalies virsta rusinamu pramonės kraštu. 64% žmonių gyvena miestuose. Mažėja gimimai. Tauta priešinasi okupantams.

Vakare Jaunimo centro kavinėje įvyko LB Seimo narių ir svečių priėmimas-pobūvis su kukliomis vaišėmis.

Seimo darbas pradėtas birželio 27 rytą. Posėdį atidarė PLB Valdybos pirmininkas V. Kamantas, malda sukalbėjo vysk. V. Brizgys. Lietuvos diplomatinės tarnybos vardu pasveikino garbės konsulė J. Daužvardienė. Buvo daug sveikinimų raštu. Prezidiumo pirmininku išrinktas dr. Algis R a u l i n a i t i s iš Los Angeles, o vicepirmininkais pakviesti visų kraštų LB valdybų ar tarybų pirmininkai. Vokietijos LB atstovavo jos Tarybos prezidiumo pirmininkas tėv. Alf. Bernatonis. Sekretoriatas sudarytas iš P. Balčiūno, B. Vilutienės ir J. Urbono, visi iš JAV-bių.

Iki pietų vyko PLB ir kitų centrinių LB organų pranešimai. Jie išspausdinti II PL Dienų leidiny, tačiau kalbėtojai dar papildė juos žodžiu. Pasaulio LB Valdybos pirmininkas V. Kamantas priminė ir pagerbė buvusį PLB pirmininką J. Matulionį, garbės pirmininką St. Barzduką ir Kanados LB pirmininką bei I PL Dienų Toronte organizatorių J. R. Simanavičių.

PLB Valdybos pirmininko pavaduotojas ir Kultūros komisijos pirmininkas Vacl. Kleiza pra-

nešė apie kultūrinių ryšių organizavimą bei palaikymą tarp kraštų ir apie talką bei paramą kitų LB kultūrinei veiklai, suminėdamas, kurie liet. menininkai ir iš kurių kraštų lankėsi JAV-bėse ir kurie menininkai ir į kuriuos kraštus buvo pasiūsti iš JAV-bių.

Apie darbus Švietimo komisijos, vadovautos tėv. Antano Saulaičio, painformavo V. Kamantas, pa-
stebėdamas, kad tos Komisijos pirmininkas aplankė visus žemynus, daug rūpinosi jaunimu ir
Vasario 16 gimnazija. Ilgiau sustojo prie Lituanistikos katedros Illinois universitete Čika-
goje. JAV-bių LB Švietimo tarybos pirmininkas J. Kavaliūnas įtikinančiai pagrindė reikalą tu-
rėti Lituanistikos katedrą, nurodydamas kaip finansuotinas jos įsteigimas.

Visuomeninių reikalų komisijos vadovas V. Kamantas papasakojo apie PLB Valdybos žygius Jung-
tinėse Tautose, apie bendradarbiavimą su kraštų LB pirmininkais, latviais bei estais, apie
santykius su VLIKu, apie Lietuvos pagrindžio spaudos perspausdinimą bei platinimą ir kitus
darbus.

Jaunimo veiklą nušvietė Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos pirmininkas G. Aukštuolis. Steng-
tasi visų kraštų liet. jaunimą suburti į PLJS, skatinti lietuviybės išlaikymą. Tuo tikslu Pie-
tų Amerikoje, Australijoje ir Europoje lankėsi jaunos instruktorės. Daug darbo pareikalavo
V PLJ Kongreso rengimas.

Vaclovas Kleiza apibūdino ir PLB Valdybos veiklą sporto srityje. Paremta JAV-bių sportininkų
išvyka į Australiją, įvestas sporto skyrius Pasaulio lietuvių.

V. Kleizai teko referuoti ir finansinius reikalus. Pasaulio LB Valdybos lėšas sudaro: P.L.
prenumerata, aukos, solidarumo bei statutiniai įnašai, kraštų LB valdybų, Lietuvių fondo pa-
rama ir pavienių asmenų aukos. Lėšos naudojamos: Pasaulio lietuviui leisti (leidimas nuosto-
lingas), švietimui, politinei veiklai, administracijai ir kit. reikalams.

Sekretoriato darbų apžvalgą pateikė abu sekretoriai - Daina Kojelytė ir Antanas Juodvalkis.
Per 5 metus parašyta 50 protokolų, iš viso per 200 psl. Raštinė talkino įvairioms komisi-
joms, atliko įvairią korespondenciją, daug informacijos ir kitų darbų.

Apie PASAULIO LIETUVI informavo redaktorius Bronius Nainys. Vieno numerio paruošimas parei-
kalauja apie 100 valandų įtampaus darbo. Sunku surasti bendradarbių. Pabrėžė redaktoriaus
savarankumą, prašė kraštų LB tiekti daugiau žinių iš savo veiklos.

P.L. administratorė Beniutė Kronienė skundėsi, kad daug laikraščio gavėjų ne tik kad neatsi-
lygina, bet dargi neatsako į laiškus. Už talkininkavimą Kronienei įteiktas gintaro dirbiny-
s, o Kroniui - Vilniaus universiteto 400 metų sukakties medalis.

Kontrolierius V. Kutkus perskaitė Kontrolės komisijos aktą. Per 5 metus pasikeitė 3 išdinin-
kai: inž. M. Šilkaitis, dr. Saulius Girnius ir Paulius Kilius. Paskutinysis išdininkas kasos
knygas pavyzdinčiai sutvarkė, nors ir anksčiau trūkumų neužtikta.

Garbės teismo pirmininkas dr. J. Sungaila paskelbė, kad bylų nebuvo.

Sudarytos 8 komisijos: nominacijų (pirmininkas dr. K. Ambrazaitis), registracijos bei mandatų
(pirm. Br. Nainienė), kultūros (pirm. dr. Kest. Keblys), jaunimo (pirm. K. Sušinskas), visuome-
ninių bei politinių reikalų (pirm. A. Gureckas), švietimo (pirm. M. Drunga), organizacijos ir
lėšų (pirm. J. Gaila), nutarimų (pirm. J. Danys). Iš Vokietijos LB atstovų A. Šmitas pakvies-
tas į švietimo komisiją, M. Šmitienė į kultūros, J. Sabas - į nominacijų bei balsų skaičiavi-
mo ir J. K. Valiūnas - į nutarimų bei rezoliucijų komisiją.

Dar priešpiet prasidėjo gyvos diskusijos dėl Pasaulio LB Valdybos veiklos, kurios buvo tę-
siamos ir popiet. Atsiradus daug kalbėtojų, jų laikas ribotas 3 min. Ilgiausiai ir karščiau-
siai svarstyti PLB ir VLIKO santykiai. Diskusijose dalyvavo ir VLIKO pirmininkas dr. K. Bobe-
lis (jis nebuvo Seimo narys), pareikšdamas norą tartis ir taikytis.

Pakeisti kai kurie PLB k o n s t i t u c i j o s punktai. PLB Valdybos ir Seimo narių ka-
dencijos laikas sumažintas iš 5 metų į 4 metus. Negalint krašto LB Valdybos arba LJS Valdy-
bos pirmininkui dalyvauti Seime, balsavimo teisę gauna įgaliotas tų valdybų narys.

Birželio 28 savo veiklą apibūdino 16 kraštų LB atstovai. Apie Vokietijos LB ir Vasario 16
gimnaziją pranešimą pateikė mokyt. M. Šmitienė. Iš pranešimų išryškėjo, kad gyviausia veikla
yra didžiojoje LB - JAV-bėse, Kanadoje, Australijoje. Nepaskutinę vietą užima ir Vokietij-
jos LB, ypač jei prie jos dar pridėsime Vasario 16 gimnaziją. Mažosiose LB, kaip Belgijoje,
Italijoje, Saudi Arabijoje ir pan., ribojamasi tik proginiiais tautiečių suėjimais. Ypatiną
vietą užima Pietų Amerika, kur lietuvių mases sudaro bebaigia išmirti prieškariniai išei-
viai. Jų vaikai ir vaikaičiai, neišmoko kalbos, baigia nutausti. Jų atstovai prašė didinti
kultūrinę ir švietimo paramą - siųsti daugiau mokytojų, menininkų, chorų dirigentų ir ne
vienam mėnesiui, bet ilgesniam laikui.

V.Kamantas pateikė 10 PLB Valdybos pageidavimų kraštų LB valdyboms, būtent - vykdyti Seimo nutarimus, palaikyti ryšius su Pasaulio LB Valdyba, ruošti ir plėsti atskirų žemynų LB ir LJS suvažiavimus, stiprinti kultūrinius ryšius, remti Lituanistikos katedros įsteigimą, remti Pasaulio lietuvių, ypač prenumeratomis, sustiprinti informaciją svetimtaučiams (pasinaudoti kun.K.Pugevičiaus vedamu Informacijos centru), finansiškai remti Pasaulio LB Valdybą, sumokant statutinius mokesčius ir pan., pritarti VI Pasaulio LJ Kongreso rengimui Australijoje tenyškščio jaunimo lietuvybei išlaikyti.

Atkreiptas dėmesys į veiksmų daromą klaidą, reikalaujant Pabaltijo kraštams apsisprendimo teisės (žr. Europos parlamento š.m. sausio 13 rezoliuciją ir kt.). Reikia reikalauti grąžinti Pabaltijui ir Lietuvai laisvę.

Kultūrinės veiklos klausimus nagrinėjo Kultūros komisijos pirmininkas dr.Kestutis Keblys. Komisija išsiuntinėjo visų kraštų LB valdyboms anketas ir gavo vertingų atsakymų (tarp neatsakiusių yra ir JAV-bių LB). Iš jų išryškėjo, jog visur apleistas spaudos platinimas, ryšys su mokslo žmonėmis, archyvinės medžiagos telkimas bei saugojimas. Prašė daugiau dėmesio kreipti į šiuos reikalus ir glaudžiau bendradarbiauti su PLB kultūros komisija. Po pranešimo buvo ir Seimo narių pasisakymų bei siūlymų.

PLB Valdybos pirmininkas V.Kamantas nušvietė Lituanistikos katedros uždavinius ir steigimo problemas. Šiuo metu yra du lituanistikos doktorantai. Pagal susitarimą su Illinois universitetu Lituanistikos katedra pradės veikti 1984 rugsėjo 1. Iki š.m. rudens turi būti surinkta dar 49.000 dolerių (jau surinkta 151.000 dol.). Priimta rezoliucija aukų rinkimą pavesti JAV-bių ir Kanados LB. Jos sutiko. Vajui vadovauti pakviestas sutiko JAV-bių švietimo tarybos pirmininkas, buv. Vasario 16 gimnazijos direktorius Jonas Kavaliūnas. Čia pat trejetas asmenų paklojo po tūkstantine.

Vakare PASAULIO LIETUVIO redaktorius Bronius Nainys savo brandžioje paskaitoje aptarė Bendruomenės didžiąją misiją, žvelgdamas į išeivijos ateitį. Palygino Rusijos išeiviją, neturėjusią didesnės įtakos nei savo tautai, nei gyvenamiems kraštams, su mūsų išeivija, kuri dar gyva ir judri. O vis tik riedame pakalnėn: mažėja lituanistinės mokyklos, kalba darosi virtuvinė. Nesukūrėme geros švietimo sistemos.

PLB nėra nei valstybė, nei organizacija, bet bendruomenė, apimanti visas veiklos sritis - švietimą, kultūrą, politiką, jaunimą ir organizaciją, nors visų lietuvių dar neapjungė. Siūlė persitvarkyti ir solidarčiai dirbti Lietuvos laisvei.

Birželio 29 rytą politinės veiklos pranešimą pateikė dr.R.Kondrotas.

Alg.Gureckas aptarė išeivijos uždavinius Lietuvos laisvės kovoje. Suminėjo valstybių vadovų ir tarptautinių institucijų pareiškimus Pabaltijo bylos naudai, didelę reikšmę skirdamas Europos parlamento š.m. sausio 13 rezoliucijai dėl Pabaltijo nukolonizavimo. Per diskusijas kalbėtojai pasisakė dėl Jaltos ir Helsinkio susitarimų, karo Afganistane, santykiavimo su Lietuva.

DRAUGO redaktorius ir Švietimo komisijos pirmininkas Mykolas Druga kalbėjo apie lituanistinį švietimą ir auklėjimą. Jo pranešimas didele dalimi buvo anketų tuo klausimu suvestinė. Lituanistinio švietimo pagrindas - mokymas šeimoje. JAV-bės, Kanada ir Australija turi mokyklų tinklą. Trys švietimo sandai: mokytojai, mokymo priemonės ir mokiniai. Mokytojus ruošiant, jaunimas skatintinas lankyti Vasario 16 gimnaziją, pedagoginius bei lituanistinius kursus ir t.t. Steigtina švietimo priemonių leidykla. Mokiniamis verbuoti lankytinos šeimos. Per diskusijas atkreiptas dėmesys į jaunimo organizacijų reikšmę. Vasario 16 gimnazijos direktorius A.Šmitas pasinaudojo proga nušviesti mokymosi sąlygas toje mokykloje. Pietų Amerikos kraštai nusiskundė stoka lėšų, gi Australija turi lėšų (jų duoda ir vyriausybė), bet stokoja mokinių. Buvo ir kitų pasisakymų. M.Drunga pažadėjo juos prijungti prie pranešimų.

Jaunimo komisijos pirmininkas Kestutis Sušinskis su Laima Garbonkiene-Nainyte, Jonikiene, J.Žukauskiene ir A.Narbutaičiu supažindino su jaunimo problemomis. Į išsiuntinėtas 102 anketas gauta 20 atsakymų ir daug laiškų. Jaunimą daugiausia domina pramogos, atstumia politika (67%). Jaunimo veikla labai menka - nesupranta lietuviškos veiklos prasmės. Diskusijose dalyvavo daugiausia jaunimas.

Juozas Gaila apžvelgė LB organizaciją ir lėšas. Piniginiai ištekliai sudaro LB veiklos pagrindą. PLB Valdybos ir komisijų nariai dirba be atlyginimo. Lėšos reikalingos telefono pasikalbėjimams ir korespondencijai apmokėti, kelionių išlaidoms, raštinei išlaikyti ir kt. reikalams.

Socialiniais klausimais kalbėjo Regina Kulienė. Savo socialinius poreikius tautiečiai

tenkina gyvenamo krašto sąlygų ribose. Dabar pradėta daugiau rūpintis, ypač JAV-bėse ir Kanadoje, senų tautiečių likimu, telkiant juos į atskiras gyvenvietes. Per diskusijas užsiminta apie veikiančius lietuvių fondus ir bent dalinį jų panaudojimą socialiniams reikalingam.

Tada komisijos išsiskirstė tartis ir paruošti nutarimų.

Birželio 30 buvo visais atžvilgiais labai karšta diena. Dėl kandidatūros į PLB Valdybą varžėsi du sąrašai - JAV-bių ir Kanados. JAV-bių kandidatų sąrašą pristatė V.Kamantas, o Kanados - dr.J.Sungaila. Prieš tai Seimo nariams buvo išdalyti abu sąrašai su kandidatų biografinėmis žiniomis ir siūlomomis programomis. Balsavo 111 Seimo narių. Už JAV-bių sąrašą pasisakė 68, už Kanados - 43. Laimėjo JAV-bių sąrašas. Į Pasaulio LB Valdybą išrinkti ir š.m. liepos 30 taip pasiskirstė pareigomis: pirmininkas - Vytautas Kamantas, pirminko pavaduotojas ir administracinių reikalų vicepirmininkas - dr.Tomas Remeikis; kiti vicepirmininkai: kultūrinių reikalų - Milda Lenkauskienė, švietimo ir tautinio auklėjimo - Birutė Jasaitienė, visuomeninių (politinių) reikalų - Algimantas Gečys, teisinių reikalų - Raimundas Kudukis ir spaudos bei informacijos reikalų - Mykolas Druga. Finansų reikalams vicepirmininku kooptuotas Stasys Jokubauskas. Į PLB Valdybą pilnateisiu nariu įeina ir PLJS pirmininkas Gintaras Grušas. Reikalų vedėja pasilieka Danutė Korzonienė, o "Pasaulio lietuvių" redaktorium - Bronius Nainys. Žurnalo administratoriai - Benjutė ir Romas Kronai.

Į Kontrolės komisiją išrinkti Mečys Šilkaitis, Algis Rugienius ir Jonas Urbonas; kandidatas - Romas Baublys. Į Garbės teisimą - Juozas Danys, Vytautas Izbickas, dr.Petras Kisielius, Vaclovas Kleiza ir Algis Raulinaitis; kandidatai - dr.Petras Vileišis ir Viktoras Vaitkus.

Seimo metu vyko pasitarimai tarp "bendruomenininkų" ir "vlikininkų" nesantaikai užbaigti. Seimo pirmininkas dr.A.Raulinaitis perskaitė susitarimą: - Pasaulio lietuvių bendruomenės ir Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto atstovai, susitikę VI Pasaulio lietuvių bendruomenės seimo proga, sutarė bendro respekto, lygiateisiškumo ir kooperacijos dvasioje tartis dėl Lietuvos laisvinimo veiklos. Numatyta, kad artimoje ateityje abiejų institucijų valdybos paskirs po tris asmenis tokio pasitarimo detalizuotam paruošimui. Paruošus planą, abi valdybos susitinka bendros veiklos nustatymui. - Pasirašė: Vytautas Kamantas, PLB valdybos pirmininkas, dr.Kazys Bobelis, VLIKo pirmininkas. 1983 birželio 30, Čikaga, IL. Abu pirmininkai ir žodžiu Seime pasižadėjo bendradarbiauti, paspausdami vienas kitam ranką.

Seimas priėmė daugybę iš anksto Nutarimų komisijos suredaguotų ir dar Seimo narių posėdy pasiūlytų sveikinimų, kreipimųsi, nutarimų bei pasisakymų ir padėkų. Jie susisteminti į 4 skyrius taip atrodo: I. Sveikinimai lietuvių ir kitoms pavergtoms tautoms - 1. Sveikinimas tėvynei (Seimas sveikina jus, broliai ir sesės, tėvynėje. Mes didžiuojamės jūsų patvarumu, ištikimybe savo tautai ir kūrybiškumu sunkiose ilgos okupacijos sąlygose. Mūsų pagarba kovotojams už žmogaus, tikinčiųjų ir tautos teises ir visiems tos kovos sąžinės kaliniams bei tremtiniams.

Mes reiškiamo lietuvių išeivijos solidarumą broliams ir sesėms lietuviams Gudijai pri skirtame Rytų Lietuvos Gardino-Brėslaujos krašte, Mažosios Lietuvos Karaliaučiaus srityje ir Sibire, kur jiems atimtos jų tautinės teisės ir kur jie prievarta verčiami tapti gudais ar rusais. Mes protestuojame prieš sovietinės administracijos vykdomą grubų tų kraštų lietuvių persekiojimą.); 2. Kreipimasis į latvius bei estus ir ukrainiečius; 3. Sveikinimas afganų laisvės kovotojams.

II. Įsipareigojantys pareiškimai bei nusistatymai: A. Politinėje srityje - 1. Išeivijos ir veiksmų pareigos kovoje dėl Lietuvos laisvės (tarp jų padėka dr.Geručiui už jo darbą ir pasirūpinimą, kad Baltijos valstybių rezoliucija būtų priimta Europos Parlamento); 2. Santykiai su kitais veiksniais aplamai; 3. Santykiai su VLIKu; 4. Dėl Jaltos susitarimų; 5. Dėl Mažosios Lietuvos likimo; 6. Prašymas popiežiui Jonui Pauliui II dėl Vilniaus arkivyskupijos; 7. Apeliacija į C.S.C.E. Madrido konferencija; 8. Dėl sovietų okupuotų japonų salų. B. Kultūrinėje srityje: 1. Dėl Lituanistikos tyrimų ir studijų centro; 2. Dėl Lituanistikos katedros; 3. Dėl Pasaulio lietuvių. C. Švietimo ir tautinio auklėjimo srityje: 1. Švietimo priemonių telkinys; 2. Švietimo organizavimas Pietų Amerikoje; 3. Programa Vasario 16 gimnazijai; 4. Dėl jaunimo grožinės literatūros konkurso; 5. Sporto reikalai. D. Organizacinėje srityje: 1. Dėl Vasario 16 minėjimų ir aukų; 2. Dėl solidarumo įnašų; 3. Dėl kultūrinių ir švietimo darbų išlaidų apmokėjimo. Ir t.t.

Iš viso Seimas priėmė per šimtą sveikinimų, nutarimų, pasisakymų ir padėkų. Jie visi ištiesai išspausdinti PASAULIO LIETUVIO š.m. rugpjūčio-rugsėjo 8-9 Nr. 43-48 psl. Nutarimus skelbė ir kita lietuvių spauda.

AUŠROS šimtmetis paminėtas paroda, menine programa ir paskaita. Meninę programą paruošė Agnė Kizienė, atliko 14 asmenų jaunimo grupė, deklamuodama "Aušroje" spausdintus eilėraščius ir dainuodama jos dainas.

Paskaitą apie AUŠRĄ kaip kelrodį ateitin skaitė "Tėviškės žiburių" redaktorius dr. Pranas Gaida, išvardindamas prieš 100 metų skelbtas idėjas, kurios ir šiandien yra aktualios tėvynės sutemų dienomis.

Kadenciją baigiančios PLB Valdybos vardu žodį tarė V.Kamantas, o naujosios - dr.T.Remeikis. Dr.P.Kisielius paskelbė, kad SEIMAS baigėsi, bet LIETUVIŲ DIENOS dar vyksta. Sugiedotas Lietuvos himnas.

Pasaulio LB centro ir įvairių kraštų LB darbus atspindėjo gretimose patalpose surengta sudėtinė paroda. Vokietijos LB skyrių paruošė jos Valdybos narės Živilė Grodbergienė ir Marija Šmitienė. Į Čikagą atgabeno ir išstatė Šmitienė. Rodinius sudarė du Vokietijos žemėlapiai. Viename sužymėtos po karo buvusios lietuvių tremtinių stovyklos, o kitame - dabar veikiančios LB apylinkės. Iškabinta ir grafiškai pavaizduota Vokietijos LB sudėtis, išdėstyti jos ir Vasario 16 gimnazijos leidiniai bei nuotraukos ir kita informacija. Mūsų paroda lankytojai domėjosi daugiau, negu kitų kraštų, žemėlapiuose jieskodami tų vietų, kuriose gyveno prieš emigruodami į užjūrį.

VI PLB Seimas buvo tik vienas didžiųjų II Pasaulio LD renginių. Birželio 25 Lithuanian Plaza vyko Lietuvių mugė, sutraukusi apie 25.000 žmonių, o tos pat dienos vakarą Jaunimo centre - literatūros vakaras, kuriame savo kūrybą skaitė poetas K.Bradūnas ir rašytojai A.Landsbergis bei B.Pūkelevičiūtė. Du sekmadienius (birželio 26 ir liepos 3) lietuvių evangelikų liuteronų Tėviškės parapijoj ir katalikų Šv.Mergelės Marijos gimimo bei Quigley Seminary South (čia šv.mišias aukėjo kardinolas J.Bernardin su 15 liet.kunigų) bažnyčiose meldėsi tūkstančiai žmonių ir giedojo lietuvių chorai.

Tūkstančius tautiečių sutraukė operos I Lituani pastatymas liepos 1 (4.000), VI JAV-bių ir Kanados lietuvių dainų šventė (8.000), II PLD uždarymo banketas (3.000) liepos 3 ir Dariaus bei Girėno skrydžio 50 metų minėjimas liepos 4 prie paminklo Marquette Parke. Be jau anksčiau minėtų, buvo surengta ir daug kitų vertingų parodų: jaunųjų liet.dailininkų, pasaulio liet.dailininkų, JAV-bių liet.imigracijos, lietuvių filatelijos, Lietuvos pinigų ir medalių, dail.Domšaičio, liet.tautodailės, Pasaulio lietuvių archyvo, Lietuvos žemėlapių. Netrūko ir kitokio meno renginių. Daugelio žiūrovų susilaukė lietuvių liaudies muzikos ir Clevelando vyrų okteto koncertai, "Antro kaimo" vaidinimai, lietuviškų filmų ir jaunų talentų vakarai, II Pasaulio liet.sporto žaidynės. Šimtai jaunuolių iš daugelio kraštų ir žemynų dalyvavo V Pasaulio liet.jaunimo kongrese nuo liepos 1 iki liepos 24 JAV-bėse ir Kanadoje.

Siauri mūsų Informacijų rėmai neleidžia jų visų aprašyti. Plačiai nušviestas ir nuotraukomis pavaizduotas VI PLB Seimas "Pasaulio lietuvių" š.m. rugpjūčio-rugsėjo Nr.8-9. Jame randame informacijų ir apie II PLD bei jų renginius. Be to, dar anksčiau PLB išleido 332 psl. albuminį leidinį PASAULIO LIETUVIŲ DIENOS. Kaina 5 dol.

--- ooo ---

EUROPOS KRAŠTŲ LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VADOVŲ SUVAŽIAVIMAS

Įvyko liepos 28 Augsburgėje XXX Europos lietuviškųjų studijų savaitės rėmuose. Sukvietė Vokietijos LB Valdyba. Pirmininkavo jos pirmininkas Vingaudas J.Damijonaitis, sekretoriavo reikalų vedėjas J.Lukošius. Dalyvavo: PLB Valdybos atstovas ir "Pasaulio lietuvių" redaktorius Bronius Nainys, Lietuvos diplomatinės tarnybos atstovas ministeris dr.A.Gerutis, Didž.Britanijos lietuvių sąjungos pirmininkas Jaras Alkis, Prancūzijos LB pirmininkas Jonas Tomkus ir kun.J.Petrošius, Šveicarijos LB pirmininkas dr.A.Kušlys ir dr.J.Pečiulionytė, Irena Joerg-Naudžiūnaitė iš Austrijos, Isakas Kaplanas iš Olandijos, Aldona Broel-Balandaitė iš Švedijos, A.Boemienė ir Rič.Tendzegolskis iš Vokietijos, Vasario 16 gimnazijos kuratorijos išdinininkas J.K.Valiūnas, Lietuvių kultūros instituto sekretorius dr.K.J.Čeingskas, laikraštinių - K.Baronas iš Vokietijos ir Kojelis iš JAV-bių.

Inž.Bronius Nainys savo pranešimą pradėjo pastaba, kad norėtų daugiau informuotis, negu informuoti. Naujoji PLB Valdyba tęs senosios Valdybos darbus ir vykdys VI PLB Seimo nutarimus bei dienos iškeltus uždavinius. Didelis dėmesys bus skiriamas ryšiams su Lietuva.Kai reikės turėti reikalų su Europos valstybių vyriausybėmis, tai ji kreipsis į jas per atitinkamų kraštų LB valdybas. Bus stiprinamas pasikeitimas kultūrininkais bei menininkais. "Pas.L." turi 3.600 prenumeratorių. Nauja Valdyba stengsis padvigubinti jų skaičių. Daugelis skaitytojų neužsimoka už laikraštį. Pav., Belgijoje PL gauna 37, užsimoka tik 6, Didž.

Britanijoje iš 56 skaitytojų užsimoka 26, Prancūzijoje iš 13 užsimoka 5, Olandijoje iš 7 užsimoka 3, Šveicarijoje užsimoka visi 18, Švedijoje iš 12 užsimoka 10, Italijoje užsimoka visi 10, Vokietijoje iš 126 užsimoka 70. Ir t.t.

Dr. Alfonsas Kušlys nurodė, kad Šveicarijoje LB veikla remiasi atskirais asmenimis. Lietuviskiams reikalams daug dirba dr. Gerutis, dr. J. Pečiulionytė, J. Jakaitis ir kiti. Kasmet suruošiamas Vasario 16 minėjimas. Įvairiomis progomis pasirodo J. Stasiulienės vadovaujama tautinių šokių grupė VILTIS. Dr. Kušlį papildė dr. Gerutis ir dr. Pečiulionytė.

Jaras Alkis pranešė, kad š.m. sausio 13 Europos parlamento rezoliucijos dėl Pabaltijo dekolonizavimo iniciatoriai buvo Anglijos lietuvių paskatinti britų konservatoriai. Dabar kyla klausimas ar verta su ja brautis į Jungtines Tautas. Dėl to turėtų susitarti mūsų veiksniai.

Didž. Britanijoje veikia chorai, taut. šokių grupės ir kiti meniniai vienetai. Europos žemynė yra gerų liet. menininkų, kuriais domisi ir Anglijos lietuviai. Menkas lituanistinis švietimas. Ruošiami Jaunimo seminarai, sąskrydžiai, leidžiamas laikraštėlis LYNES anglų kalba, randas nemažą susidomėjimą jaunime. Prašė remti "Europos lietuvių" rašiniiais ir prenumeratomis, o "Pasaulio lietuvių" - nespausdinti Anglijos lietuvių veikėjus puolančių straipsnių.

Prancūzijos lietuvių veiklą apibūdino LB pirmininkas Jonas Tomkus ir kun. J. Petrošius. Didžiausios pastangos kreipiamos į išlaikymą lietuvių ir perdavimą jos jaunosioms kartoms. Kas mėnesį Paryžiuje ruošiami susirinkimai. Daug mišrių šeimų. Jos domisi informacija apie Lietuvą ir lietuvius.

Vingaudas J. Damijonaitis pateikė Vokietijos lietuvių veiklos apžvalgą, pastebėdamas, kad šio krašto LB yra vokiečių teisme įregistruota organizacija, turinti 30 skyrių - LB apylinkių. Jos Valdyba kasmet suruošia centrinių Vasario 16 minėjimą, Sodo šventę, vaikų stovyklą, LB darbuotojų suvažiavimą, vieną kitą minėjimą. LB apylinkės irgi ruošia minėjimus ir kitus renginius. LB Valdyba glaudžiai bendradarbiauja su Vokietijos lietuvių jaunimo sąjunga, lietuvių kultūros institutu, lietuvių kultūros draugija, lietuvių moterų klubais ir kitomis organizacijomis. Vokietijoje gyvenantys lietuviai menininkai pasirodo lietuvių renginiuose. Leidžiamas VLB Valdybos Informacijų biuletėnis, kurį gauna visi nariai. VLB veiklą finansiškai paremia vokiečių vyriausybė. Tik dalis Vokietijoje gyvenančių lietuvių yra LB nariai. Nurodė ir spėjamas priežastis, dėl kurių didesnė dalis tautiečių vengia stoti į LB.

Irena Joerg-Naudžiūnaitė pranešė, kad Austrijoje gyvena tik 3 lietuviai. Kartais atvyksta svečių iš Lietuvos. 1980 vasarą Innsbrucke buvo surengta XXVII Europos lietuviškųjų studijų savaitė.

Aldona Broeland-Balandaitė sakė, jog Švedijoje lietuviai labai neveiklūs. Kasmet Stockholme susirenka atsvešti Vasario 16. Neturi ryšių nei su Lietuva, nei su lietuviškąja išėivija. Kaltas švediškas uždaramas. Krašte gyvena gal šimtinė lietuvių kilmės žmonių.

Isakas Kaplanas painformavo, kad Olandijoje gyvena kelios lietuvių, sukūrusios mišrias šeimas su olandais. Po nusisekusios Civinskio karikatūrų parodos, ruošiamasi rengti kitas. Olandai pageidauja leidinių apie Lietuvą svetimomis kalbomis. Veikia Rytų Europos institutas, kuriame bendradarbiauja ir pranešėjas. Jis taip pat pagelbsti ir DAINOS būreliui, dainuojančiam liet. liaudies dainas ir pakėlusiam sparnus vykti į JAV - bes koncertuoti. Su I. Kaplanu atvyko 3 olandų televizijos darbuotojai, kelias dienas filmavę jį ir Studijų savaitė.

Jonas K. Valiūnas suteikė žinių apie Vasario 16 gimnaziją. 1982/83 mokslo metai baigti su 68 mokiniais: 54 iš Vokietijos, 8 iš JAV - bių, po 2 iš Kanados ir Urugvajaus ir po 1 iš Venezuelos ir Malė (Afrika). Abitūros egzaminus išlaikė 8 abiturientai. Iš viso dirba 38 mokytojai, administracijos tarnautojai ir darbininkai. Nuo š.m. liepos 1 gimnazija ir visa Romovos sodyba iš Baden-Württembergo perėjo į Heseną. Atrodo, kad Hesseno krašto įstaigos gimnazija daugiau domisi.

Dr. Kajetonas J. Čeginskas supažindino su lietuvių kultūros institutu, kuriam vadovauja vyr. mokyt. V. Bartusevičius. Įsteigtas 1980 jau spėjo išspausdinti 5 leidinius. Išlaidos padengiamos iš aukų. Kasmet suruošia po mokslinę konferenciją, steigia biblioteką ir archyvą. Tikisi įsteigti biurą su 1-2 tarnautojais.

Kazys Baronas pranešė, jog Augsburgio lietuvių kryžiaus remontui jau surinkta apie 27.000 DM. 60% šios sumos suaukojo vokiečiai.

Per pasikeitimą nuomonėmis iškelta mintis 1984 pasiųsti liet. tautinių šokių grupę VILTIS,

kurią sudaro vieni šveicarai, į JAV-bes susilaukė visuotinio pritarimo. Taip pat pritarta redaktoriaus Nainio siūlymui ir Europoje pasistengti padvigubinti "Pasaulio lietuvio" skaitytojų skaičių ir parinkti aukų Lituanistikos katedrai Čikagoje.

--- oOo ---

T a u t o s š v e n t ė K e t s c h ' e

Schwetzingeno kuopos (8591 LSCo) ir kiti apylinkės lietuviai pamaldų jau kuris laikas renkasi nebe kuopos šventainėje, bet katal.bažnyčioje Ketsche. Jas laiko kun.Br.Liubinas. Tame kaimyniniame miestely ruošiami ir VLB Schwetzingeno apylinkės susirinkimai. Tautos šventei atšvęsti rugsėjo 11 pasirinktas irgi Ketsch'as.

Prasidėjo 15 val. iškilmingomis pamaldomis didelėje katal.bažnyčioje, kurioje apie 30 tautiečių užėmė vos porą pirmųjų suolų. Šv.mišias aukojo Vakarų Europos liet.vyskupas dr. Antanas Deksnys, prel.P.Jatulis ir tėv.Alf.Bernatonis. Klebonas kun.Liubinas pasveikino vysk.Deksnį, pastebėdamas, kad jis pakviestas lietuviškų pamaldų perkėlimui iš Schwetzingeno į Ketschą atžymėti.

Savo pamoksle ganytojas dėkojo kun.Liubinui už pakvietimą jo ir prel.Jatulio, einančio sekretoriaus pareigas. Priminė, kaip iškilmingai ši šventė buvo švenčiama Lietuvoje. Minios žmonių susirinkdavo į Karo muziejaus sodelį prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę ir Laisvės paminklo. Šiandien ne tik tų iškilmių, bet ir paminklų nebėra. Ne laikas, bet komunistai juos sunaikino. Tauta nebegali puoselėti brangių tradicijų. Toji pareiga atitenka mums. Šios dienos skaitymuose girdėjome pasakojimą apie izraelitus, pradėjusius garbinti stabus. Mūsų tauta nuo tiesaus kelio nenuklydo. Okupantas verčia ją garbinti svetimus stabus - Leniną, Marksą ir kitus. Ji priešinasi. Vyskupas perskaitė laišką iš Lietuvos, kuriame laisviesiems lietuviams dėkojama už jų politines rezoliucijas, memorandumus bei skundus ir prašoma dar garsiau skelbti prievartaujamų lietuvių kančias ir jų laisvės troškimą. Pamokslininkas ragino nebūti bailiais, bet kiekviena proga kalbėti svetimiesiems apie okupanto atneštą priespaudą. Tautos gyvybę palaiko tikėjimas į Dievą ir tiesos laimėjimą. Šios mišios aukojamos už tėvynę Lietuvą.

Po pamaldų visi prie bažnyčios nusifotografavo ir nuvyko į Gamtos draugų šventainę. Čia VLB Schwetzingeno apylinkės pirmininkas Jonas Vitkus pasveikino vysk.Deksnį, Šv.Kazimiero kolegijos Romoje prorektorį P.Jatulį, kleboną kun.Liubiną, Vasario 16 gimnazijos direktorių A.Smitą ir buv. kuopos vadą J.K.Valiūną su žmonomis bei kitus dalyvius.

Paskaitėlę skaitė Vokietijos LB Valdybos reikalų vedėjas J.Lukošius, paaiškindamas, kaip atsirado dvi tautos šventės - Vasario 16 ir Rugsėjo 8 - ir kuo jos skiriasi. Remdamasis daugiausia prof.Maceinos mintimis, kalbėtojas dėstė, kad žmogus gimdamas įauga į savos tautos istoriją bei tradiciją taip, jog ir gyvendamas svetur negali jų paneigti, nesužalodamas savo asmenybės ir netapdamas pasimetusiu klajokliu. Papasakojo apie vieną vokiečių šeimos išaugintą jaunuolį, kuris, tik dabar sužinojęs, kad jo tėvai buvo lietuviai, su dideliu uolumu ėmėsi tirti savo kilmę ir mokyti lietuvių kalbos. Jautriai parašytą savo motinos nekrologą paprašė išversti į lietuvių kalbą.

Susirinkusieji dar porą valandų draugiškai šnekučiavosi, užkandžiaudami ir girksnodami kas kavą, kas alutį ar vynelį.

L ū b e c k

Tautos šventė šiame Šiaurės Vokietijos uostamiesty paminėta rugsėjo 11 rytą kun.dek.V.Šarkos laikytomis pamaldomis. Jis pasakė šventei pritaikytą pamokslą ir kalbėjo susirinkime, kuriame buvo daug dainuota ir vaišintasi. Atsilankė ir toliau gyvenančių tautiečių.

H a m b u r g

Platesnio masto minėjimas čia surengtas rugsėjo 17. Pradėtas popiet Šv.Ansgaro bažnyčioje kun.dek.V.Šarkos aukotomis šv.mišiomis su pamokslu. Iškilmingą susirinkimą atidarė VLB Hamburgo apylinkės vicepirmininkas Leo Narkus bažnyčios salėje. Mokyt.Elena Tesnau savo pasakaitoje nušvietė mūsų praeitį, o Angelė Giedraitienė apibūdino tautos šventės kilmę ryšium su Vytauto Didž. sumanymu vainikuotis Lietuvos karaliumi ir to įvykio 500 metų sukakties minėjimu. Daug dainuota, akordeonu palydint mokyt.Mazuraitienei, ir šokta, grojant magnetofono muzikai. Savo pagamintais pyragaičiais vaišino VLB Hamburgo apylinkės išdininkė Irena Radtke su broliu.

DARIAUS BEI GIRĖNO SKRYDŽIO IR KRAŽIŲ SKERDINIŲ SUKAKČIŲ MINĖJIMAS

Dariaus bei Girėno tragedijos 50-čio ir Kražių skerdynių 90-čio minėjimus š.m. rugsėjo 16 - 18 Annaberger (Bad Godesberg) suruošė VLB Bonn-Köln apylinkės ir Lietuvių kultūros draugijos vadovybės. Programa buvo plati. Pradėta rugsėjo 16 po vakarienės, kun.K.Senkui vadovaujant, mokymusi naujų giesmių. Vakaras baigtas laisvais pokalbiais.

Atidarymas įvyko rugsėjo 17 rytą. Pasveikinimo žodžius tarė VLB Bonn-Köln apylinkės ir Lietuvių kultūros draugijos pirmininkai - Jonas Ivanauskas ir Algirdas Palavinskas. Referatą apie lietuviškojo bendradarbiavimo galimybes skaitė kun.Kazimieras Senkus, ypač pabrėždamas religijos svarbą kaip bendradarbiavimo pagrindą ir priemonę. Per diskusijas kalbėtojais daugiausia aiškinosi kultūros ir civilizacijos santykį.

Prieš pietus kun.Senkus dar spėjo paaikškinti apie dainavimą bei giedojimą apskritai ir supažindinti su keletu giesmių iš jo paruošto ir jau dviejomis laidomis išleisto giesmyno.

Popiet referatą apie Kražių skerdynes skaitė tėv.dr.Konstantinas Gulbinas. Paskaitininkas vaizdžiai nušvietė tų skerdynių pradžią ir pateikė duomenų apie nukentėjusius asmenis: kiek buvo nukankinta, sužeista, kiek ištremta į Sibirą. Citavo anuometinio lietuvių pagrindžio bei užsienio spaudos pasisakymus ir padarė išvadą, kad skerdynės sustiprino tautinį sąmoningumą ir ryžtą priešintis rusų okupacijai.

Lietuvių novelės raidą pokario Lietuvoje nagrinėjo Algirdas Palavinskas, daugiausia remdamasis ten išleista knyga apie novelę "Žalias laiko vingis" ir paskaitydamas ilgesnę ištrauką iš Sauliaus Šaltenio to žanro kūrinėlio LICH. Po paskaitos pasikeista nuomonėmis apie novelės santykį su apsakymu, feljetonu, romanu.

Pagrindinį šios dienos referatą apie prieš 50 metų įvykdytą tragišką Stepo Dariaus ir Stasio Girėno skrydį per Atlantą (tuo vardu pavadintas renginys) skaitė inž. Čiplys, naudodamasis daugiausia Jurgėlos veikalų "Sparnuoti lietuviai". Prelegentas, supažindinęs su abiejų didvyrių biografiomis, vaizdžiai nupasakojo jų pasiruošimą žygiui, JAV-bių lietuvių visuomenės ir laikraščių teigiamas bei neigiamas reakcijas ir patį skrydį, kaip jie buvo laukiami Kaune ir kaip po poros dienų buvo pasitikti jų karstai. Išvada - Darius ir Girėnas savo žygiu siekė ne asmeninės garbės ar pasipelnymo, bet Lietuvos vardo išgarsinimo pasaulį. Tai jie įrašė ir savo testamente. Abiejų didvyrių vardai su didele pagarba minimi ir šiandieninėje Lietuvoje. Jiems pagerbti pastatytas Vyt.Mačiūnikos suprojektuotas paminklas.

Inž.Čiplys suruošė ir parodėlę. Dviejuose dideliuose kartono lapuose pritvirtino Dariaus ir Girėno nuotraukas iš jaunystės laikų, iš pasiruošimo skrydžiui, sudužusio lėktuvo Soldino miške. Buvo ir fotografijų, rodančių, kaip vokiečiai pagerbė žuvusius mūsų lakūnus, kaip jų karstai buvo sutikti Kaune. Netrūko ir iškarpų iš užsienio liet. ("Europos liet.", "Tėviškės žib.", "Karys") ir sovietinės ("Švyturys", "Gimtas kraštas", "Tiesa") spaudos.

Dainų ir giesmių pynė pavadinta Tėvynės valandėle. Įžangą padarė prof.dr.Vytenis Vasyliūnas, paskambindamas iš J.Gruodžio sonatos "Tykliai, tykliai Nemunėlis teka". Giesmę apie Kražių skerdynes dainavo kun.K.Senkus, Nelė Paltinienė, P.Ivinskienė ir stud.Kęst.Ivinskis. Apie Dariaus ir Girėno skrydį duetu dainavo solistai N.Paltinienė ir kun.Senkus, deklamuojuo P.Ivinskienei. B.Kemėžaitės ir kt. eilėraščius skaitė P.Ivinskienė, O.Böhmiene ir stud.Ivinskis. Keletą liet. dainų padainavo šešių moterų chorelis, gitara palydint K.Ivinskiui. Dar apie Dariaus ir Girėną duetu padainavo Marija Ditmars iš Olandijos su savo dukrele stud.Birute. Dainų, giesmių ir deklamacijų valandėlė užbaigta visų pakiliai sudainuota Lietuva brangi.

Po vakarienės solistė Ursula Forkert (yra išleista jos lietuviškų ir rusiškų dainų plokštelė), prisitardama gitara, padainavo trejetą liet. dainelių ir su visais klausytojais - dar porą. Vėliau, įsisiūbavus linksmavakariui, U.Forkert su moterų choreliu dar sudainavo Išėjo tėvelis į mišką. Linksmavakaris tęsėsi iki po vidurnakčio, dainuojant, šokant ir girkšnojant alutį ar vynelį. Veikė ir mini-loterija.

Sekmadienį, rugsėjo 18 rytą atlaikytos ekumeninės pamaldos. Šv.mišias aukojo tėv.dr.Konstantinas Gulbinas ir kun.K.Senkus. Kun.Fr.Skėrys pasakė pamokslą apie didžiausią tikinčiųjų priešą - nuodėmę, ir ginklus jam nugalėti - malda, tikėjimą ir tiesą. Palietė ir taikos problemą. Pamaldoms baigiantis, evangelikai turėjo progos priimti Šv.Vakariene iš savo kunigo rankų. Aukšto lygio buvo muzikinis apipavidalinimas. Solo, duetu ir trio, atskirai ir su visais besimeldžiančiais, daugiausia naujas giesmes giedojo kun.K.Senkus, N.Paltinienė ir P.Ivinskienė; vargonavo prof.dr.V.Vasyliūnas.

Po pamaldų vyko Lietuvių kultūros draugijos susirinkimas. Atidarė ir pirmininkavo Draugi-

jos pirmininkas Algirdas Palavinskas. Dėl mažo dalyvių skaičiaus atsisakyta rinkti naują valdybą. Dabartinė valdyba paprašyta eiti pareigas iki sekančio susirinkimo. Dr.A.Veigel ir P.Ivinskienė pakviestos sekretoriauti.

Dvejų metų veiklos apžvalgą labai bendrais bruožais pateikė pirmininkas Palavinskas. Jis išdaliavo į vokiečių kalbą išverstą papildytą Draugijos statutą ir prašė pasvarstyti ar verta LKD registruoti teisme ir prašyti pripažinti pelno nesiekiančia organizacija. Pra- nešė, kad LKD sąrašuose yra 58 nariai, bet veikloje dalyvauja nedaug. Bandyta aptarti skirtumas tarp LKD ir Lietuvos kultūros instituto.

Iškilo prisidėjimo prie šv.Kazimiero jubiliejaus minėjimo Vokietijoje klausimas. Jo sprendimas atidėta iki paaiškės kas ir kur minėjimą ruošia. Susirinkime dalyvavo apie 20 asmenų.

Šio savaitgalio renginys į Annabergą sutraukė apie 30 žmonių, o šeštadienį popiet į inž. Čiplio paskaitą, į meninę programą bei linksma vakarį susirinko per 60 tautiečių. Turbūt pirmą kartą į Vokietijos lietuvių pobūvį atsilankė gausėnis Olandijos lietuvių būrelis su savo pirmininke Mirga v.Spanje-Augustaityte.

--- oOo ---

TĖVŲ KAPUCINŲ ALFONSO BERNATONIO ir Dr.KONSTANTINO GULBINO KUNIGYSTĖS 40-metis

Abu barzdoti tėveliai savo kunigytės jubiliejų iškilmingai atšventė š.m.rugpjūčio 7 Die- burge. Kapucinų vienuolyno bažnytėlė buvo perpildyta. Kartu su vokiečiais meldėsi ir apie 60 lietuvių. Šv.mišias atnašavo Vakarų Europos lietuvių vyskupas dr.Antanas Deksnys su 7 kunigais: 5 lietuviiais (dviem jubiliatais, kun.Br.Liubinu, kun.dr.J.Vaišvila ir kun. K.Kuzminsku iš JAV-bių) ir dviem vokiečiais (kapucinų vienuolyno viršininku ir tėvu Lei- monu).

Pamokslą-laudatio lietuviškai pasakė vyskupas. Ganytojas pastebėjęs,kad prieš 40 metų (1943 rugpjūčio 1) Mūnsterio katedroje vysk.Rolf suteikė kunigo šventimus dviems jauniems lietuviams kapucinams, aptarė jų darbą lietuviškoje sielovadoje per 40 metų ir prašė Die- vo palaimos ateičiai, kad tokie pat tvirti ir darbingi galėtų atšvesti auksinį kunigystės jubiliejų. Pamokslą vokiečių kalba (jis kalba ir gerai lietuviškai) pasakė tėvas Leimonas. Melstasi 3 kalbomis - vokiečių, lietuvių ir lotynų. Lietuviai sugiedojo Marija,Marija.

Iškilmingi pietūs lietuviams buvo suruošti kapucinų vienuolyne. Užkandus, pakeltos taurės, sugiedota Ilgiausių metų. Žodį pirmasis tarė vysk.Deksnys, sakydamas, kad abiejų jubilia- tų didžiausias nuopelnas yra jų darbas lietuviams. Keturis dešimtmečius jie pasišventusiai dirbo, padėdami svetimame krašte atsiradusiems tautiečiams išlaikyti ir stiprinti iš tėvy- nės atsineštą tikėjimą bei lietuvių ir perduoti jaunajai kartai. Tėv.Bernatoniui įteikė pašventintą žvakę, pastebėdamas, kad ir kunigas yra kaip žvakė - jis savo žodžiu ir raštu skleidžia šviesą, sušildo tikinčiuosius sakramentais ir tirpsta kaip žvakė, besiaukodamas Dievui ir žmonėms. Tolygią dovaną pažadėjo ir tėv.dr.Konstantinui.

Kun.Bronius Liubinas prisiminė, kai jis maždaug prieš 30 metų,tik ką išventintas į kunigus, atvyko į Lietuvos katal.sielovadą Diebuge pas jos direktorių tėvą Alfonsą Bernatoni. Tada jam direktorius atrodė senas, nes turėjo ilgesnę barzdą, negu šiandien. Pas jį būdamas,ar- timiau susipažino su kunigo darbu. Dėkodamas už tėvišką globą bei naudingus pamokymus, įteikė dovaną.

Jubiliatas sveikino ir mokyt.Br.Lipšienė, pasidžiaugdama lietuviiais kunigais, kurie krikš- tija mūsų vaikus, suriša išsimylėjusių rankas ir palydi į amžinybę. Lietuvių moterų klubo ir kitų tautiečių vardu įteikė dovanas. Sveikinimo žodį tarė ir buv. amerikiečių armijos lietuvių darbo kuopos vadas inž.Jonas K.Valiūnas, dėkodamas tėv.A.Bernatoniui už surišimą tvirta santuoka laimingam šeimyniniam gyvenimui bei pakrikštijimą vaikų ir įteikė dovaną. Vasario 16 gimnazijos direktorius Andrius Šmitas pastebėjo, kad kun.A.Bernatoni vadinti tėvu didžiausią teisę turi ši mokykla, nes jubiliatas yra tikrasis jos tėvas: jis rūpinosi jos įsteigimu, surado vietą jai įsikurti, visą laiką ją globojo ir tebegloboja, telkdamas lėšas jai išlaikyti, būdamas jos kuratorijos valdybos pirmininku. Išreiškė viltį, kad dar daug metų jubiliatas rūpinsis Vasario 16 gimnazija. Savo gerais ryšiais bei draugyste su tėvu Alf.Bernatoniui pasidžiaugė ir JAV-bių lietuvis Misiūnas.

Daugelis svečių savo sveikinimus ir dovanėles jubiliatams įteikė tyliai asmeniškai.

Po kvapnios kavos su skaniais pyragais daugumas išsiskirstė į namus. Vakarienes pasiliko tik artimiausi bičiuliai. Erdviuose vienuolyno rūmuose vėl įsiviešpatavo kasdieninė ra- mybė.

V A S A R I O 1 6 G I M N A Z I J O J

M o k s l o m e t ų p r a d ž i a

Naujieji 1983/84 mokslo metai pradėti rugpjūčio 29. Po vėlyvųjų pusryčių pakelta Lietuvos trispalvė, giedant tautos himną. Iš vėliavos aikštelės visi mokiniai ir mokytojai nužgiavo į Hüttenfeldo bažnytelę. Čia nuo altoriaus kun.Dėdinas pasidžiaugė, kad kiekvienis mokslo metai pradedami pamaldomis. Tai rodo, kad mokyklos vadovybė pasitiki Dievo pagalba. Pranešė, kad kun.Fr.Skėrys laikys pamaldas vienas.

Savo pamoksle kun. Skėrys aiškino baimės priežastis, apraiškas ir pasekmes. Jos pradžia siekia pirmąją nuodėmą. Kai Adomas su Ieva nusidėjo, pradėjo bijoti Dievo. Nuo to laiko baimė per visus amžius persekioja žmones. Tautos ginkluojasi, baimindamosi dėl savo saugumo. Baimės apimtas žmogus pameta galvą ir daro nesveikus sprendimus. Baimės priešin-gybė yra drąsa ir ramybė. Ragino be baimės žengti į naujuosius mokslo metus, pasitikint Dievo pagalbą.

Vokiškai pamokslininkas aiškino, kad reikia laikytis savo tautos ir tikybės. Viešpats nubaudė izraelitus, kai jie ėmė garbinti svetimus dievus. Po gausių giesmių sukalbėta speciali malda už gimnaziją, jos auklėtinius, rėmėjus ir darbuotojus. Po palaiminimo sugiedota Marija, Marija.

Pilies salėje direktorius Andrius Šmitas, pasveikinęs visus mokinius ir mokytojus, ypač naujuosius, paaikškino gimnazijos ir bendrabučių tvarką, kuri visiems jau įteikta raštu. Prašė nepraleidinėti pamokų, stropiai jas paruošti, daug skaityti, uoliai dalyvauti tautinių šokių grupėje, kuriai šiemet vadovaus prityrusi mokytoja Živilė Grodbergienė, chore bei orkestre. Pranešė, kad rugsėjo 14 gimnaziją lankys Hessenso socialinių reikalų ministeris Clauss. Reikia taip susitvarkyti, ypač bendrabučiuose, kad iš mūsų mokyklos išsineštų geriausius išpūdžius.

Supažindino su naujais mokytojais. Arvydas Paltinas dėstys muziką, žemėnėse klasėse lietuvių kalbą, vadovaus chorui ir orkestrui. Daiva Markelytė bus mergaičių bendrabučio vedėjos pavaduotoja, dėstys sportą ir anglų kalbą mokiniams iš JAV-bių bei Kanados. Supažindino ir su senaisiais mokytojais bei bendrabučių vedėjais, pranešdamas kas ką ir kuriose klasėse dėstys bei kurias klases globos. Iš direktoriaus kalbos išryškėjo, kad drausmė gimnazijoje gerokai sugriežtinama.

T a u t o s š v e n t ė

Rugsėjo 8 gimnazija šventė. Rytą į vėliavos aikštelę susirinko šventiškai apsirengę visi mokiniai su lietuviais mokytojais bei auklėtojais. Atsilankė ir garbingų svečių: kun.Kuzminskas iš Čikagos, Vaitkai iš Vašingtono, kun.Br.Liubinas.

Pakilus į stiebą mūsų trispalvei, mokytojas K.Grodbergas paaikškino, kad prieš 553 metus Vytautas Didysis norėjo savo vainikavimusi suvienyti Lietuvą. Nuo tada rugsėjo 8 virto mūsų tautos vienybės simboliu. Sugiedotas Lietuvos himnas.

Kun.J.Dėdinas, rodydamas į spygliuotomis vielomis apraizgytą griūvantį pilies balkoną, sakė, kad ir Lietuva tokiomis pat vielomis komunistų atitverta nuo Vakarų pasaulio. Šiandien Šiluvoje didžiuliai atlaidai. Į juos suplaukia minios žmonių. Mes čia turime savo Šiluvą. Šalia altoriaus prie eglės (pamaldos vyko parke) prikaltas metalinis šiluvinės Marijos paveikslas, pagamintas ir padovanotas buv.šios gimnazijos mokinio Petro Wernerio, sudaromums Šiluvos šventovą po atviru dangumi.

Pamokslą pasakė Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos leidėjas kun.K.Kuzminskas. Komunistai skelbia, jog Lietuvoje viešpatauja tikėjimo laisvė. Katalikai, norėdami parodyti kokia ten laisvė iš tikro yra, 1972 pradėjo leisti LKKB. Vos tik pirmieji numeriai pasiekė JAV-bes, jie buvo išspausdinti ir išplatinti. Isikūrė LKKB leisti sąjungą, kuri ėmėsi jas leisti lietuvių kalba (iki šiol pasirodė 6 tomai) ir versti į anglų, ispanų, italų bei prancūzų kalbas. Dabar gautas LKKB 58 Nr. LKKB įvairiomis kalbomis siuntinėjamos į 36 kraštus. Pamokslininkas kvietė daugiau domėtis LKKB. Jos yra mūsų II Šv.Raštas, kur aprašoma lietuvių tautos Golgota.

Ryto saulės apšviestame Romuvos parke gražiai skambėjo lietuviškos giesmės, A.Paltino parodytos elektroniniais vargonėliais.

Meninė programa vyko pilies salėje. Gimnazijos kuratorijos valdybos pirmininkui tėv. Alf. Bernatoniui įteikta mokinių bei mokytojų dovana - radijo aparatas - su visų pasirašytu me-nišku adresu jo 40 metų kunigystės sukakties ir gimtadienio proga. Dėkodamas už dovana, tėv. Bernatonis priminė, kad svarbiausias šios mokyklos uždavinys yra ruošti liet. veikėjus

ir kovotojus už mūsų tautos laisvę.

Eilėraščių pyne iš Švabaitės, Maironio, Saulaitės ir kitų poetų eilėraščių supynė mokinės Gabija Diavaraitė, Monika Gaižauskaitė ir Milda Motiekaitytė. Gimnazijos choras darniai padainavo ketvertą dainelių. Tada Gabija vėl deklamavo apie Darių ir Girėną, o choras vėl dainavo. Ką tik persitvarkęs orkestrėlis (2 vargonėliai - Marytė Balaišytė ir Milda Motiekaitytė, 2 akordeonai - Mečys Buivys ir Arvydas Herbstas, elektrinė gitara - Romanas Dirgėlas, fleita - Darius Sužiedėlis ir būgnas - Markus Lipas) įspūdingai pagrojo du mūsų liaudies šokius. Minėjimas baigtas visų sugiedota Lietuva brangi.

Direktorius nuoširdžiai dėkojo minėjimo organizatoriams ir programos atlikėjams, ypač mokytojams A.Paltinui, Daivai Markelytei bei Bronei Lipšienei, ir kunigams už gražias pamaldas. Popiet kun. J. Dėdinas rodė mokiniams jo paties pagamintus filmus iš gimnazijos gyvenimo per 30 metų.

L a n k ė s i H e s s e n o m i n i s t e r i s

1983 rugsėjo 14 mūsų mokyklą lankė aukšti Hesseno krašto ir Federalinės vyriausybės pareigūnai. Rytą iš Bonnos atvyko Federalinės vidaus reikalų ministerijos referentas užsieniečių pabėgėlių reikalams dr. von Kempis, iš Wiesbadeno - Hesseno socialinių reikalų ministerijos pabėgėlių skyriaus vedėjas Karl Mai ir referentas užsieniečių pabėgėlių reikalams prof. Kraus. Iki pietų jie informavosi ir tarėsi su Kuratorijos valdyba (tėv. Alf. Bernatonis, direkt. A. Šmitas ir J. K. Valiūnas) ir gimnazijos valgykloje papietavo kartu su mokiniais ir mokytojais.

Popiet atvyko Hesseno socialinių reikalų ministeris Armin Clauss su savo palyda, Lampertheimo burmistras Giesbert Dieter, Hüttenfeldo viršaitis Edmund Maul, archit. prof. Beck. Atskubėjo ir vokiečių spaudos atstovai. Apžiūrėję gimnaziją, berniukų ir mergaičių bendrabučius bei Romuvos sodybą, visi susirinko į pilies salę. Čia juos pasveikino direktorius A. Šmitas. Jis paaiškino, kokia svarbi ši mokykla lietuviams, nes yra vienintelė gimnazija Vakarų pasaulyje, nušviesdamas jos istoriją ir dabartinį vaidmenį. Mokyklą dosniai remia Federalinė vokiečių vyriausybė. Paramą teikė ir Baden-Württembergo kraštas. Dabar, kai Romuvos sodyba perėjo į Hesseno kraštą, tą našta iš Baden-Württembergo turėtų perimti Hessenas.

Mokiniai atliko meninę programėlę. 16-kos mergaičių chorelis padainavo porą liet. dainelių, orkestras pagrojo porą liet. liaudies šokių melodijų. Živilės Grodbergienės vadovaujama tautinių šokių grupė sušoko porą tautinių šokių.

Ministeris A. Clauss Hesseno vyriausybės vardu sveikino susirinkusius, dėkojo šeiminkams už nuoširdų priėmimą ir supažindinimą su mokykla bei jos darbo sąlygomis. Kartu su gimnazija Hessenas gavo ir didelį rūpestį - griūvančią pilį. Pasidžiaugė, kad čia yra ir Federalinės vyriausybės atstovas, ir Lampertheimo burmistras ir Hüttenfeldo viršaitis. Tik bendromis jėgomis gali pavykti tą kultūros paminklą išgelbėti. Priminė seną Hesseno tradiciją užsieniečius ne tik svetingai priimti, bet juos ir remti, padedant puoselėti savo kultūrinį paveldėjimą. Nors Hessenas turi finansinių sunkumų, bet jo vyriausybė rūpinsis, kad gimnazija čia gerai jaustųsi ir turėtų sąlygas vykdyti savo uždavinius. Pagyrė mokytojus ir auklėtojus, su pasišventimu dirbančius liet. jaunimo labui. Išreiškė viltį, kad bendromis jėgomis bus padėti tvirti pagrindai ateities darbui. Dėkojo už gražią dovaną - lietuvišką juostą.

Išvykus ministeriui su palydovais, komunalinių vietos įstaigų vadovams ir laikraštininkams, visi kiti (dr. von Kempis, prof. Kraus, K. Mai, prof. Beck, direkt. A. Šmitas, Kuratorijos valdybos pirmininkas tėv. Bernatonis, išdininkas J. K. Valiūnas ir Vokietijos LB Valdybos reikalų vedėjas J. Lukošius) dar porą valandų tarėsi dėl naujo bendrabučio berniukams statybos ir pilies remonto. Nutarta pirmenybę teikti bendrabučio statybai. Sutarta š. m. lapkričio 8-11 val. susirinkti Romuvoje su konkrečiais planais kaip finansuoti naujo bendrabučio statybą ir kada pradėti.

Prieš grįždamas į Bonną, dr. von Kempis aplankė Vokietijos LB Valdybos būstinę, susipažino su jos patalpomis ir raštinės darbu.

Apie aukštųjų vokiečių pareigūnų lankymąsi gimnazijoje palankius pranešimus su fotografijomis išspausdino trys dienraščiai - Lampertheimer Zeitung, Mannheimer Morgen ir Bergsträsser Echo. Pirmasis savo reportažą pavadino - Būtinai reikalingi pagerinimai, antrasis - Hüttenfeldo mokslavietė neturi lygios pasaulyje, ir trečiasis - Su Rennhofo pilimi Hessenai atiteko taisymo reikalingas objektas.

TARĖSI LIETUVIŲ, LATVIŲ IR VENGRŲ GIMNAZIJŲ VADOVAI

Š.m.rugsėjo 29 Mūnchene, Haus der Begegnung, posėdžiavo latvių, lietuvių ir vengrų gimnazijų direktoriai, ukrainiečių bendrabučio ir universiteto Mūnchene bei lenkų gimnazijai steigti komiteto atstovai ir Haus der Begegnung direktorius dr.Maurer. Lietuviams atstovavo Vasario 16 gimnazijos direktorius A.Šmitas ir Alina Grinienė.

----- xXx -----

XXX EUROPOS LIETUVIŠKŲJŲ STUDIJŲ SAVAITĖ

Š.m. liepos 24-31 dviejų tūkstančių metų senumo Bavarijos mieste Augsburgė, ištaigiuose Šv.Ulricho akademijos rūmuose ištisą savaitę vyko XXX Europos lietuviškųjų studijų savaitė (ELSS). Suvažiavo šimtinė tautiečių inteligentų iš įvairių kraštų.

Pradėta iškiliosios mūsų solistės, dainuojančios Mūncheno operoje, Lilijos Šukytės koncertu. Pianinu palydėjo prof.dr.Raminta Lampsatytė-Kollars. Solistė padainavo 12 Roberto Schumano dainelių vokiečių kalba. Po pertraukos atliko irgi 12 lietuviškų rečiau girdimų dainų.L.Šukytė tiek savo balsu, tiek meistrišku atliekamų kūrinėlių nuotaikos perteikimu bei gražia išvaizda žavėjo pusantrą šimto klausytojų, tarp kurių buvo ir vokiečių.

Po koncerto vyko susipažinimas ir šaunios vaišės. Visi buvo prisisegę korteles su savo pavardėmis, taip kad nereikėjo kiekvieno atskirai pristatinti.

Oficialus jubiliejinės ELSS atidarymas įvyko liepos 25 rytą (pirmadienį). Didž. auditorijos priešakinę sieną puošė meniškas užrašas - 30 lietuviškųjų studijų savaitė Europoje. Į prezidiumą susėdo trys moderatoriai: dr.Kajetonas Čeginskas iš Mūncheno, lituanistikos dėstytojas Frankfurto universitete Vincas Natkevičius, M.A., iš Viernheimo ir dr.Jonas Norkaitis iš Stuttgarto. ELSS kapelionas buvo kun.Jonas Petrošius iš Paryžiaus. Jis ryta, dar prieš ELSS atidarymą, su tėvais dr.Konst.Gulbinu bei T.Ereminu ir kun.K.Kuzminsku Šv.Ulricho namų koplyčioje atnašavo šv.mišias. Jie visą savaitę kas rytą laikė pamaldas ir sakė pamokslus. Meldėsi ir giedėjo dauguma ELSS dalyvių. Vargonavo prof.dr.Vytenis Vasyliūnas.

Atidarymo žodį tarė V.Natkevičius, glaustai suminėdamas visų 30-ties ELSS rengėjus bei paskaitininkus.Pradininkai: prof.Z.Ivinskis, prof.J.Brazaitis, dr. J.Grinius ir prof. A.Maceina. Pirmieji trys jau mirė. Jie pagerbti atsistojimu. Prof.A.Maceinai pasiūsta sveikinimo telegrama. Viena pagrindinių ELSS rengėjų - Alina Grinienė - yra išspausdinusi 50 psl. leidinį, kuriame išvardyti visų ELSS laikas, vieta, rengėjai, dalyvių skaičius, paskaitų temos ir jų prelegentai, kapelionai, menininkai ir ELSS rūmuose ruošti renginiai. Daug nuotraukų. Alinai Grinienei sukeltos ovacijos.

Sveikinimo kalbas pasakė Vakarų Europos lietuvių vyskupas dr.Antanas Deksnys, Lietuvos diplomatinės tarnybos atstovas ministeris dr.A.Gerutis, PLB Valdybos atstovas ir "Pasaulio lietuvių" redaktorius Br.Nainys, įteikdamas Grinienei II PLD leidinį.

Pirmąją paskaitą skaitė žurnalistas ir publicistas, 4 tomų "Mūsų Lietuvos" ir jau įpusėto šešiatomio "Lietuvos bažnyčių" autorius Bronius Kviklys iš Čikagos. Kalbėjo apie AUŠROS atsiradimą ir jos reikšmą tautiniam lietuvių atgimimui. Pranešė iš JAV-bių atgabenes "Aušros" parodą, kurioje šalia "Aušros" yra ir daug kitos lietuvių draudžiamos spaudos - iš Rusijos carų, vokiečių ir sovietų okupacijos laikų. Išstatyta gretimose patalpose. Prelegento kvietimu, susikaupimu pagerbti lietuviškos spaudos darbuotojai, nukentėję nuo rusų carų ir sovietinių persekiotojų.

Per diskusijas tarp kitko buvo pastebėta, kad su AUŠRA prasidėjo intelektualinis Didžiosios ir Mažosios Lietuvos žmonių bendradarbiavimas.

Pirmadienį vakare skaitęs dr.Kajetonas J.Čeginskas savo paskaitą pavadino "Po 100 metų nuo AUŠROS pasirodymo". Gretindamas anuometinę ir šiandieninę padėtį rado daug panašumų ir skirtumų. Panašumai: lietuviai nėra savo krašto šeimininkai, jaunimas verčiamas kariauti svetimuose kraštuose už Maskvos interesus, uždraustas laisvas žodis ir raštas ir t.t. Nemažiau ir skirtumų. Lietuvos pakraščiuose išnyko suvokietėjimo ir dalinai sulenkėjimo pavojus. Dabartinis, kad ir sovietinės Lietuvos statusas yra vertingesnis, negu prieš 100 metų turėtas.

Per diskusijas lyginta prieš 100 metų leista ir dabar leidžiama AUŠRA bei LKB Kronika.

Antradienį (liepos 26) dauguma LSS dalyvių autobusu važiavo lankyti gražiųjų Bavarijos pilių ir kitų meno paminklų. Apžiūrėta nuostabaus gražumo superbaroko bažnyčia mažoje Wies vietovėje netoli Alpių. Fūsseo ežero pašlaitėje pasistiprinta iš Ulricho namų at-

sivežtais pietumis. Mėgėjai maudytis galėjo nusiplauti kelionės dulkes gaivinančiame ežere. Apžiūrėtos gražuolės Alt- ir Neuschwansteino pilys.

Po vakarienės prof.dr.Aleksandras Štromas supažindino su naujomis tendencijomis bei kryptimis Sovietų Sąjungos politikoje. Būdingieji Brežnevo epochos bruožai - sustabarėjimas ir oportunizmas. Kariuomenė, užsienio reikalų ministerija, saugumas (Ustinovas, Ščerbinskis, Andropovas) reikalauja reformų. Brežnevui mirus, prasideda varžybos dėl valdžios, kurios ir dabar tebesitęsia, nors Andropovas ir išrenkamas KP general.sekretorium. Jo šūkis - kova su korupcija, KP valymas, lygus visų tautybių traktavimas (nustato prieš save rusus). Reikia laukti, kad tautinių kadryų reikšmė respublikose padidės. Pasikeitimai KP vadovybėje suteiktų mums naujų vilčių. Po paskaitos išsivystė ilgos ir įdomios diskusijos.

Rytinę trečiadienio (liepos 27) paskaitą skaitė kun.Augustinas Rubikas apie Šv.Rašto neklaidingumą 350 metų nuo Galilėjaus pasmerkimo proga. Iškalbusis prelegentas aiškino, kad Šv.Raštas nėra astronomijos, istorijos ar kitų mokslų vadovėlis, todėl jame nereikia jieskoti mokslinės tiesos. Semitinės kultūros tiesos samprata skiriasi nuo egiptiečių ir graikų, taigi ir europiečių sampratos. Senasis Testamentas tiesą supranta kaip Dievo ištikimybę išrinktajai tautai. Semitui melas yra atkritimas nuo Dievo. Europiečių tiesos samprata netinka Šv.Raštui aiškinti. Galilėjaus nuteisimas 1635 buvo inkvizicijos teisėjų teologinė ir filosofinė klaida.

Popiet dalis ELSS dalyvių išvažiavo susipažinti su Munchenu, o likusieji namie klausėsi meno istoriko dr.Povilo Reklaičio paskaitos apie Augsburgę išpaustus lietuvių pėdsakus ir apie jo architektūrą.

Po vakarienės atsilankė Augsburgo vyskupas Josef Stimpfle, didelis lietuvių draugas ir rėmėjas. Jį pasveikinęs kun.Rubikas pranešė, kad vyskupas yra paaukojęs Augsburgės lietuvių kryžiui remontuoti 5.000 DM. Dr.J.Norkaitis nupasakojo ELSS kilmę bei istoriją ir painformavo apie kitas kultūrinės liet.institucijas. Įteiktas lietuviškas kryžius. Vyskupas, nuoširdžiai dėkodamas už pakvietimą ir dovaną, sakė, kad susirinkusiuose matė persekiojamos Lietuvos Bažnyčios atstovus. Br.Kviklio ir moderatorių lydimas, nuodugnai susipažino su draudžiamos liet.spaudos paroda, kuri padarė jam didelį išpūdį.

Tuo tarpu auditorijoje prof.dr.V.J.Bieliauskas pateikė gausiems klausytojams duomenų apie šeimą Lietuvoje ir išeivijoje. Iki II pas.kro tėvynėje vyravo patriarchalinė šeimos struktūra. Vedybos buvo neišskiriamos. Po karo sovietai supramonino kraštą, atnešdami savo ideologiją ir papročius. Lietuva pasidarė dvikalbė. 92% gyventojų serga nevroze. Auga skyrybų, mažėja gimimų skaičius. Šeima įgauna matriarchalinį pobūdį. Susirūpinta šeimos terapija - įsteigtas Psichogienos ir šeimos santykių kabinetas. Prie kai kurių civil.metrikacijos biurų veikia psichologinė konsultacija.

Ir prieškarinės liet.išeivijos šeimos buvo patriarchalinės. Pokariniai išeiviai per 8 metus prisitaikė prie vietos sąlygų. Susvyravo šeimos pagrindai. Išeivijoje viena iš trijų šeimų išsiskiria, Lietuvoje - 35%. Dažniausia skyrimosi priežastis Sovietų Sąjungoje yra alkoholis, JAV-bėse - lytinės problemos. Per diskusijas išsiaiškinta, kad lietuvių išsilaukimą neigiamai veikia mišrios vedybos. Prieauglį labai mažina abortai. Lietuvoje pradedamas sąjūdis už biologinio potencialo pagerinimą, kas teikia gražių vilčių ateičiai.

Pirmasis ketvirtadienio (liepos 28) paskaitininkas buvo Vincas Natkevičius, M.1. Jo tema - lietuviškosios dvasios gėlmė Vaižgante ir jo personažuose. Kas ta lietuviška dvasia? Ji daugiau nujauciama, negu konkrečiai apčiuopiama. Žymės - dvasios platumas, nekonvencialumas. Vaižgantas - tikras rytų aukštaitis: labai gyvas, mėgstas laisvę. Nuo pat kunigų seminarijos laikų daug kentėję dėl lietuviybės. Anksti ėmė rašyti. 1922-29 dėstė liet.literatūrą Lietuvos universitete ir gavo garbės doktoratą. Vytauto Didž.bažnyčios rektorius. Lietuviškai dvasiai paryškinti prelegentas suminėjo ir apibūdino trejetą ryškiųjų Vaižganto veikalų personažų.

Per diskusijas vysk.Deksnyš papasakojo apie savo susitikimus su Vaižgantu. Bažnytinės hierarchijos numylėtinis jis tikrai nebuvo. Vaižganto ideologiją gal geriausiai apibūdina jam priskiriamas posakis - Atleisk Dieve, kad aš tėvynę labiau myliu už Tave.

Popiet dr.med.D.G.Bieliauskienė, turėjusi progos pakeliauti po Kiniją bei Tibetą ir pasirinkti įdomių skaidrių bei kitokios dokumentacijos, supažindino klausytojus su tų kraštų praeitimi ir dabarties problemomis.

"Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" leidėjas kun.Kazimieras Kuzminskas nušvietė to pirmojo ir žymiausio Lietuvos pagrindžio leidinio pasirodymą 1972, jo perspausdinimą užsieny atskiriomis knygomis ir vertimą į anglų, ispanų ir prancūzų kalbas. Kiti kalbėtojai vėliau papildė, kad prel.Mincevičius LKKB išverčia į italų kalbą. Vokiečių kalba LKKB spausdina

Acta Baltica Vokietijoje ir Glaube in der 2. Welt Šveicarijoje.

Vakare prof.dr.Raminta Lampsatyte-Kollars palygino M.K.Čiurlionio kūrybą su kitų jo epochos kompozitorių, savo paskaitą iliustruodama gausiais įgrojimais ir magnetofono juostas bei plokšteles ir pati dažnai sėsdama prie pianino ar tai viena, ar tai su prof.Vasyliūnu. Čiurlionis neišvengė įtakos anuometiniame muzikos pasaulyje viešpatavusių R.Wagnerio, R.Strausso, J.Sibeliaus, Skriabino ir kt. Čiurlionio chorą vargonais atliko prof.dr.V.Vasyliūnas Šv.Ulricho namų koplyčioje.

Penktadienį (liepos 29) ryta dr.jur.Albertas Gerutis supažindino su Lietuvių literatūros draugija - Litauische Literarische Gesellschaft (1879-1923). Prelegentas nutapė istorinį Rytprūsių foną, kuriame kūrėsi ir veikė LLG. Iš viso turėjo per 200 narių. Ilgiausiai pirmininkavo prof.A.Kurschat (1898-1923). LLG buvo centras lietuviškų pastangų, nors stokojo lietuviškos savimonės. O visgi LLG suvaidino teigiamą vaidmenį mūsų tautos gyvenime.

Priešpaskutinę šios Savaitės paskaitą penktadienį (liepos 29) popiet skaitė inž.dr.Kazys K.Almenas apie rizikos sąvoką demokratinėje visuomenėje. Kaip ir dera brandžiam mokslininkui, paskaitos schema išbraižė. Po jos paaikškinimo priėjo prie elektros energijos gamybos, kurios procesas yra tas pats šiluminėse, hidro ir atominėse elektrinėse. Prelegentas pasisakė už branduolinę energiją. Apie klausimą kuri energijos gamybos rūšis priimtinausia ir sukosi vėlyvesnės diskusijos.

TÉVYNĖS VALANDĖLĖ ir šiais metais surengta penktadienį (liepos 29). Vėsinamoje koncertų salėje programai vadovavo ir ją pranešinėjo poetė Eglė Juodvalkė. Paskelbė, kad bus paminėti 4 jubiliejai: AUŠROS, Kražių skerdynių, Vaižganto ir Dariaus bei Girėno skrydžio. Įvairių autorių ir laikotarpių straipsnius, apibūdinančius šias sukaktis, skaitė V.Natkevičius, stud.Kest.Ivinskis, mokyt.V.J.Damijonaitis, R.Tesnau, A.Sodonis. E.Juodvalkė paaikškino dėl ko kilo Kražių skerdynės. Dainavo ir giedojo solistė Laima Stepaitienė bei stud.K.Ivinskis, pianinu skambino prof.Vasyliūnas. Paties parašytą eiliuotą pasakojimą apie Salomėjos Neries dramą, pavadintą "Pasmaugtoji lakštingala", paskaitė Isakas Kaplanas. Estrados dainininkė Violeta Rakauskaitė-Štromienė padainavo pokarinės Lietuvos kompozitorių dainų. Išklaudyta olandų DAINOS choro liet.liaudies dainų ir skudučių muzikos iš magnetofono juostos. Valandėlė baigta visų sugiedota Lietuva brangi...

Šeštadienis (liepos 30) pradėtas vysk.dr.Antano Deksnio su 8-iais liet.kunigais aukotomis iškilmingomis šv.mišiomis. Jis ir pamokslą pasakė, kviesdamas jungtis maldoje su mūsų broliais ir sesėmis Lietuvoje. Per pamaldas giedojo solistė Laima Stepaitienė, kun.K.Senkus ir visi maldininkai. Vargonavo prof.dr.V.Vasyliūnas.

Paskutinę 30 ELSS paskaitą skaitė prof.dr.V.S.Vardys apie nepriklausomos Lietuvos laikotarpį. Pagrindinis klausimas - ar Lietuva įrodė esanti verta valstybinės nepriklausomybės? Jį atsako: a) sovietai, tvirtindami, kad Pabaltijo valstybės buvusios žaislas imperialistų rankose; b) JAV-bių prezidentas Herbert Hoover teigė, jog Pabaltijo kraštai padarė didesnę pažangą, negu kuri kita pasaulio valstybė per tą laikotarpį; c) vokiečių istorikai gan kritiškai vertina Lietuvos nepriklausomybę, išleisdami iš akių, kad turėjome atsisistatyti po daugiau kaip šimtmetį trukusios vergijos. Jei Lietuva nebūtų turėjusi 1918-1940 nepriklausomybės laikotarpio, šiandien pasaulis nieko apie ją nežinotų.

Išsamų pranešimą apie II PL Dienas ir VI PLB Seimą bei jo darbus, apie PLB Valdybos veiklą ir ateities planus, apie PASAULIO LIETUVI pateikė PLB Valdybos atstovas ir P.L.redaktorius Bronius Nainys (žr. VI PLB Seimo ir II PL Dienų aprašymą 1-5 psl.).

Apie V PLJ Kongresą pranešė stud.Kestutis Ivinskis. Kongresas prasidėjo liepos 1 Čikagoje ir baigėsi liepos 24 Montrealy (Kanada). Savo nutarimuose jis skatina palaikyti ryšius su Lietuva tik neoficialiais kanalais, išreiškia susirūpinimą dėl Lietuvos diplomatinės tarnybos susenimo, pasisako dėl tėvynės laisvės, abu išeivijos vyskupus ir PLJS Valdybą ragina daryti žygius dėl lietuviškų pamaldų įvedimo Seinų katedroje. Perskaitytas Lietuvos jaunimo sveikinimas ir pasiūstas atsakymas.

Jubiliejinė ELSS baigta iškilium Bernardo Brazdžionio poezijos vakaru. Moderatorius V.Natkevičius supažindino su poeto kūryba ir jo tremtyje nueitu keliu. Eilėraščius skaitė pats kūrėjas. Asketiškos išvaizdos poetas iš pat pradžių laimėjo klausytojų simpatijas, ir savo pasakojimus apie įkvėpimo momentus ir apie gausius poezijos vakarus su daugeliu nuotykių įpindamas taiklaus humoro. Pirmiausia paskaitė keletą patriotinių-heroinių eilėraščių, vėliau religinių, neaplenkė ir pranašavimų. Nesvetimas Brazdžioniui ir meilės motyvas. Nevengė ir parodijos. Dėkodama už puikų rečitalį, rašytoja I.Joerg-Naudžiūnaitė užrišo gražią lietuvišką juostą.

Sekmdienį (liepos 31) beliko tik apžvelgti ir įvertinti Savaitės darbus. Ir prezidiumą su-

sėdo visi trys moderatoriai. Dr.K.J.Čeginskas apžvelgė ELSS programą ir jos prelegentus, paskaitas ir pamaldas. Daugiausia prakaito išliejo organizatoriai, ypač Alina Grinienė. Už didelį triūsą bičiulių vardu įteikė Lietuvoje iš lininių siūlų išaustą Marijos audinį. Suminėjo ir vertingas parodas: Br.Kviklys iš Čikagos atgabeno paskutinio šimtmečio liet. draudžiamos spaudos parodą, I.Kaplanas iš Olandijos atvežė latvių politinio karikatūristo Civiso parodą, Banaičiai išstatė Maž.Lietuvos dailininkų paveikslus, atsiuntė savo darbų ir dail.Ž.Mikšys iš Paryžiaus. Suminėjo ir muzikos bei dailiojo žodžio menininkus. Posėdžiavo Europos kraštų LB vadovai, ateitininkai, Europos fronto bičiuliai, Vokietijos lietuviai katalikai. Surengtos dvi iškylos.Moterys skundėsi, kad maistas buvo per geras. Dr.J.Norkaitis pateikė statistikos: dalyvavo 146 asmenys (94 iš Vokietijos, 17 iš JAV, 9 iš Sveicarijos ir t.t.) ir dar lankėsi kelios dešimtys svečių.

XXXI ELSS nutarta rengti tuose pačiuose namuose 1984 liepos 31 - rugpjūčio 6. Numatytas iškilmingas atnaujinto Augsburgio liet.kryžiaus pasventinimas. Į rengimo komisiją pakviesti: stud.Jūratė Barasaitė, stud.Birutė Šivokaitė, kun.A.Rubikas, dr.K.J.Čeginskas, dr.J.Norkaitis, V.Natkevičius, M.A.,VLB Mūncheno apylinkės pirm.inž.R.Hermanas.

ŽMOGAUS TEISIŲ DIENĄ STUTTGARTE

surengti iniciatyvos ėmėsi pabaltiečiai. Birželio 10 sukviesta spaudos konferencija. Apie trėmimus vokiečių spaudos atstovus informavo lietuviai, latviai ir estai. Birželio 12 Kolpingo namų koplyčioje šv.mišias atnašavo vysk.dr.Antanas Deksnys su prel.P.Jatuliu. Pamokslus pasakė latvių kun.Rozitis ir estų kun.H.Jaanus. Pagrindinę kalbą Kolpingo namų didž.salėje pasakė Bundestago narys Hans Klein (CSU), nušviesdamas Pabaltijo tautų laisvės ir okupacijos dienas ir pabrėždamas jų teisę į laisvę. Kaip žmogaus teisės dabar trypiamos Estijoje painformavo L.Nichtig, Latvijoje - A.Burmeisters ir Lietuvoje - N.Bair.

Meninėje programoje estai ir latviai šoko tautinius šokius. Lietuviams atstovavo Br.Spies-Gailiūtė, giedodama solo ir su kun.K.Senkum padainuodama dvi liaudies dainas. Renginį aprašė Stuttgarter Zeitung, Stuttgarter Nachrichten, Deutsche Tagespost.

IŠEIVIJOS EVANGELIKŲ LIUTERONŲ SUVAŽIAVIMAS

vyko 1983 rugsėjo 5-9 Harce prie Goslaro "Hessenkopf" evangelikų namuose. Dalyvavo 38 kunigai ir Bažnyčios darbuotojai: 14 latvių, 13 estų, 7 lietuviai ir po du lenkų bei vengrų. Lietuvių grupę sudarė: garbės senj.A.Gelžinius, senj.J.Urdzė, kun.K.Felgendreheris su žmona, kun.M.Klumbys, kun.Fr.Skėrys ir mokyt.R.Baliulis. Bendra suvažiavimo tema - Liuterio reformacijos paženklintų Rytų Bažnyčių istorinė atsakomybė. Kasdien buvo laikomos pamaldos, studijuojama Biblija, skaitomos paskaitos. Kunigai darė pranešimus apie savo veiklą.

E u r o p o s D i e n a

vyko rugsėjo 10 ir 11 Nehersheime, netoli Aaleno. Jos šūkis - kurti krikščionišką Europą. Seminare su paskaitomis ir pranešimais dalyvavo apie 90 įvairių kraštų atstovų. Lietuviams atstovavo kun.K.Senkus ir Vasario 16 gimnazijos mokinės Inga Bitautaitė ir Erina Seidlerytė. Vakare miesto burmistras surengė priėmimą su choro dainomis ir orkestro muzika. Sekmadienį po iškilmingų pamaldų už Europos vienybę vyko iškilmingas susirinkimas, kur pagrindinę kalbą pasakė ministeris dr.Weigel. Tautiniais drabužiais apsirengusios mokinės skelbė, kad ir Lietuva priklauso Europai. Apie renginį plačiai rašė vokiečių laikraščiai.

R o m u v a

Tautos šventės proga Lietuvių moterų klubas š.m.rugsėjo 10 Romuvoje suruošė Dariaus ir Girėno skrydžio 50-čio ir AUŠROS šimtmečio minėjimą. Vakare pilies salėje renginį atidarė klubo pirmininkė dr.A.B.Šreifeldienė. Paskaitą apie Stepono Dariaus ir Stasio Girėno žygi skaitė mokyt.Bronė Lipsienė. Cituodama ano meto lietuviškus ir užsienio laikraščius, prelegentė gyvai pavaizdavo kauniečių nuotaikas laukiant Atlanto nugylėtojų ir sulaukus tik jų karstus. Paskaitėlę apie AUŠRĄ skaitė šiemetinis Vasario 16 gimnazijos absolventas stud. Gediminas Sidaras, aptardamas šio laikraščio poveikį tautiniam lietuvių atgimimui.

Eilėraščius skaitė mokinės Lilija Burškaitytė bei Gabija Diavaraitė ir mokyt.Daiva Markelytė. Solistė Nelė Paltinienė, akompanuojant A.Paltinui, dviem išėjimais padainavo apie 10 įvairių tautybių autorių ir kompozitorių dainų, tarp jų ir dvi mūsų liaudies dainas.

Dr.Šreifeldienė nuoširdžiai dėkojo programos atlikėjoms, o taip pat V.Endrikaitienei, Eug. Lucienei, V.Sabienei, A.Šiugždinieni, M.Veršelienei, K.Weimann, R.Zimmermann ir kitoms klubo narėms, prisidėjusioms prie minėjimo suruošimo darbu, laimikiais loterijai, o ypač Vyt.Bernotui, iš Memmingeno atvežusiam ir įrengusiam salės dekoracijas. Šokiams grojo St. Šimkaus iš Darmstadto parūpinta ir apmokėta kapela, veikė loterija ir bufetas.

M I R U S I E J I

G e n ė MIKALAUŠKIENĖ-Giedrikaitė mirė Hamburge 1983.V.24. Palaidota birželio 8 Hamburg-Oejendorfo kapinėse. Laidojimo apeigas atliko kun.dek.V.Šarka. Buvo gimusi 1927.IX.1 Biržuose. Po karo ilgą laiką gydėsi sanatorijoje. Pasveikusi ištekėjo už Jono Mikalauško su kuriuo susilaukė dukters Melanijos. Po motinos mirties ją globoja gyd.L.Pašaitienė.

M a r t y n a s BOLCAS (Bolz), VLB Stuttgarto apylinkės narys, mirė 1983.VII.19 Stuttgarte. Palaidotas liepos 22 Stuttgart-Degerloch kapinėse Dornhaldene. Laidojimo apeigas atliko vietos kun.Zilker koplyčioje vokiečių kalba, o kun.Fr.Skėrys - kapinėse lietuvių kalba. VLB Stuttgarto apylinkės vardu atsisveikino ir padėjo vainiką kun.K.Senkus. Buvo gimęs 1916.VIII.2 Putokšlių k., Tauragės apskr. 1941 repatrijavo į Mecklenburgą, iš kur jį sovietai po karo išvežė į Sibirą. 1959 su šeima antrą kartą repatrijavo į Vokietiją. Nuo 1962 iki išėjimo į poilsį 1979 dirbo geležinkelyje Stuttgarte.

M a r i e LOKAITIENĖ (Lokat) - Kronaitė mirė 1983.VIII.12 Pforzheime-Büchenbronn. Palaidota rugpjūčio 16 vietos kapinėse šalia 1970 mirusio savo vyro Andriaus. Laidojimo apeigas atliko kun.Fr.Skėrys. Buvo gimusi 1906.X.14 Žiūrių k., Šakių apskr. Po karo 10 metų gyveno Lenkijoje ir Rytų Vokietijoje. 1954 atbėgo į Vak.Vokietiją.

M a g d a l e n a BIŠOVIENĖ (Bischoff) - Martinat, VLB Hanau apylinkės pirmininko žmona, mirė 1983.VIII.17 Hanau ligoninėje. Palaidota rugpjūčio 22 Erlensee kapinėse. Gedulingas šv.mišias bažnyčioje aukojo, pamokslą pasakė ir laidojimo apeigas kapinėse atliko tėv.A. Bernatonis. Atsisveikinimo kalbą su pamoksliuku kapinių koplyčioje pasakė kun.Fr.Skėrys. Buvo gimusi 1908.IV.18 Kvietiškių k., Marijampolės apskr. Buvo išmokusi siuvėjos amato. 1941 su vyru Fr.Bišovu repatrijavo į Pomeraniją, bet 1946 iš ten buvo gražinta į Lietuvą. 1958 repatrijavo į Vak.Vokietiją.

V i k t o r a s VILKUTAITIS, VLB Mainzo apylinkės pirmininkas, mirė 1983.VIII.21 Norheime. Palaidotas rugpjūčio 26 Hüttenfelde. Gedulingas šv.mišias aukojo tėv.A. Bernatonis, kun.Br. Liubinas ir kun.J.Dėdinas. Humiliją pasakė tėv. Bernatonis, kuris ir laidojimo apeigas kapinėse atliko. Kalbėjo karo tarnybos nepriklausomoje Lietuvoje draugas pulk.V.Sutkus, nupasakodamas velionio nueitą kelią nuo karo mokyklos suolo iki mirties. Visur pasižymėjo sumanumu, tvarkingumu ir drausmingumu. 1939 buvo parinktas į gener.štabo kursus, bet sovietų okupacija 1940 visus planus sumaišė. 1941 pasinaudojo repatriacija į Vokietiją pasprukti iš bolševikų nagų. Prasidėjus vokiečių-sovietų karui grįžo Lietuvon ir ginklu kovojė prieš bolševikus. Po karo Vokietijoje tarnavo amerikiečių armijos darbo kuopose, pakildamas iki kuopos vado. 1955 išvyko į JAV-bes, kur išdirbo apie 20 metų. Ramių pensininko dienų leisti grįžo Vokietijon.

Vokietijos LB Valdybos vardu atsisveikinimo žodį tarė jos reikalų vedėjas J.Lukošius, pareikšdamas nuoširdžią užuojautą velionio žmonai Elenai, iki paskutinės valandos kantriai ir ištikimai slaugusiai savo vyrą, ir jo sūnui Rimui su žmona iš Čikagos atskubėjusiems į laidotuves. Kun.Br.liubinas atsisveikino senų bendradarbių vardu, pastebėdamas, jog visi LSCo vyrai gėrėjęsi ne tik šaunia savo vado išvaizda, bet dar labiau gerosiomis jo būdo savybėmis - ramumu, teisingumu, tvarkingumu.

Karstas nuleistas į duobę giedant Marija, Marija. Sudėta daug vainikų, tarp kurių buvo ir Vokietijos LB Valdybos. Tendzegolskių šeima vietoje vainiko paaukojo Vasario 16 gimnazijai 100 DM, o sūnus Rimas - 500 dol. Našlė E.Vilkutaitienė pakvietė visus pietų ir kavutės į Vasario 16 gimnazijos valgyklą. Dalyvavo per pusšimtis tautiečių, tarp jų ir 6 VLB Mainzo apylinkės nariai, atvykę atsisveikinti su savo pirmininku. Velionis buvo gimęs 1906.X.7 Suvalkijoje. Baigęs gimnaziją, stojo į karo mokyklą.

I N F O R M A C I J O M S l e i s t i a u k o j o :

Wlad.de Castro iš Mainzo, Elena Vilkutaitienė iš Norheimo ir H.Behrendt iš Mainzo po 200 DM
Dr.H.Dolles iš Lauingeno, dr.jur.A.Loew iš Kėlno ir H.bei D.Matzikai iš Frankfurto " 100 "
Jeronimas Jarumbavičius iš Ludwigshafeno ..... 60 "
XY iš Bonnos ir Silverijus Jasaitis iš Bremeno ..... " 50 "
J.Petraitis iš Hamminkelno 1, Vl.Lukošiūnas iš Germersheimo, Bronė Spies-Gailiūtė
iš Belgijos ir AAlfonas Miškelevičius iš Mainzo ..... " 20 "
Alda Craig-Svilaitė iš Kanados-20 Can.dol. ir Gust.Kalpinas iš Duisburgo 10 "
Ačiū.

N u m a t o m i r e n g i n i a i :

1983 lapkričio 4-6 Romuvoje Lietuvių kultūros instituto suvažiavimas su 5-mis paskaitomis.
" " 18-20 " Vokietijos lietuvių bendruomenės darbuotojų suvažiavimas.